

Hvitvask av hvem?

106298

AGNES NYGAARD HAUG legger fram sin innstilling. Med de kilder utvalget har hatt til rådhøhet, måtte konklusjonen bli at Forsvarets E-tjeneste ikke har begått ulovligheter. (Foto: NTB)

BEHOV FOR RENVASKING: Viggo Johansen, Pål T. Jørgensen og Finn Sjøe.

Debatten om Nygaard Haug-utvalgets | står ordet «hvitvask» som den alt overinnstilling har nå vart en uke. Tilbake | veiende karakteristikk.

Pressen i Norge, fra Aftenposten til Klassekampen, mener at en av landets ledende dommere, førstestegsmann Agnes Nygaard Haug, har pusset og skrubbet på E-tjenestens tilsmussede omdømme, for bevisst å presentere et så uskyldig bilde av denne etat og dens mulige politiske forbindelser som mulig.

HANS FREDRIK DAHL

Lagmannen svarer med å erklære seg bortimot injuriert.

■ Personlig har jeg ingen vansker i og for seg med å akseptere hennes utvalgs konklusjoner. Med de kilder hun har hatt til rådighet, lar det seg faktisk ikke påvise at Forsvarets E-tjeneste har overvåket sivile nordmenn eller drevet politisk infiltrasjon. Hvis en slik ulovlig virksomhet likevel har funnet sted, må det være fordi de aktuelle staber har produsert dobbelte sett av budsjetter, dobbelte sett av referater fra sine egne budsjettdiskusjoner, falske fotografier ved siden av de reelle, og fiktive skisser og beskrivelser av egne lokaler – noen beregnet på å vises fram og derfor kanskje helst makulert fortløpende. Man må med andre ord forutsette at E-tjenesten parallelt med sin egen hysj-virksomhet har drevet en hemmelig-hemmelig tjeneste: systematisk desinformasjon om seg selv med løpende produksjon av kildemateriale beregnet på offentlig granskning.

■ Det er naturligvis tenkelig at den har gjort dette. Men sannsynlig er det kanskje ikke. Det å løpende produsere falske spor om seg selv, er ikke lett for et byråkrati. Kontorrutinenes ensformighet gir simpelthen ikke rom for subtiliteter av dette slag. Lange rekker av budsjett- og regnskapstall, av dokumenter fra bygge- og innredningskomiteers arbeid, av møtereferater så langt tilbake som til 1961, taler nok et relativt entydig språk, og et språk man i alle fall ikke kan bebreide Nygaard Haug at hun har villet tro på.

Vel kan det være at lagmannen og hennes utvalg har gått på en limpinne her og der, når de har intervjuet muntlige kilder. Dersom alle medarbeiderne i en stab etter tur bedyrer at rutinene har vært slik og slik, ikke slik og slik, kan det naturligvis bero på korpsånd eller avtalt spill.

Men utvalget har, etter hva det selv sier, kryssjekket opplysningene og avveid informantens ulike gehalt. Det har til og med utbyttet aktørenes ulike politiske farge ved å legge spesiell vekt på hva forsvarsministre og statssekretærer fra borgerlige parti-

er har sagt om Arbeiderpartiets rolle. Det foreligger med andre ord en metode her, og den har brakt resultater. Om resultatene er endelige, gjenstår å se. Men framgangsmåten, og materialet, er i alle fall gjort rede for.

■ Det er mer enn man kan si om utgangspunktet for hele granskingen, boka «Vi som styrer Norge» av Viggo Johansen, Pål T. Jørgensen og Finn Sjøe. Da den utkom i 1992, ble rystelsen så sterk at hele komplekset av mistanker mot E-tjenesten måtte underkastes granskning. I dag kan vi så lese anklagene og resultatet mot hverandre, og det er ikke det minst interessante ved situasjonen.

Det synes nemlig klart for meg at det granskingsutvalget skriver om boka «De hemmelige tjenester», det retter et tungt slag mot norsk journalistikk.

For hva er det innstillingen egentlig sier? At tre velrenommerte reportere, folk i nøkkelstillinger i norsk nyhetsformidling, driver sitt yrke på en ukritisk og elementært slurvet måte.

For det første ved at de ikke utøver tilstrekkelig kildekritikk, men låner øre til én informant og lar ham framføre påstander som på en helt annen måte burde vært avveid og kritisk bedømt for å tåle konklusjonene i «Vi som styrer Norge».

For det annet, at påstandene i boka ikke er kryssjekket. Det ligger etter det Nygaard Haug-utvalget skriver et altfor smalt utvalg informasjon til grunn for de tre journalistenes påstander.

Og endelig: Journalistene har altfor lett tolket sine informanter i konspirativ retning, og ikke tatt høyde for slike allmenne ting som menneskelige misforståelser, forvrengninger av fakta, aktørenes manglende oversikt over intensjoner og komplikasjoner. Med andre ord: de har opptrådt for lettroende.

■ Dette er påstander de tre ikke kan ha sittende på seg, hvis ikke den samlede norske journaliststand i en viss forstand skal diskrediteres. For de tre er ikke hvem som helst, får jeg minne om:

Pål T. Jørgensen sitter som ankermann i TV 2s daglige nyhetsmagasin. Han er avhengig av tillit for sitt virke, hver eneste kveld av året, i presentasjonen av det som skal være det troverdige alternativ til statsfjernsynet her i landet.

Viggo Johansen er NRKs velrenommerte korrespondent i Brussel. Hans reportasjer og informasjon om europapolitikken gir oss alle en betydelig del av bakgrunnen for våre oppfatninger om dette springende spørsmål.

Finn Sjøe har vokst fra krakilske ml-er til anerkjent informant om forhold innen E- og hysj-tjenestene generelt, og er i dag en mann hvis reportasjer så ofte gjengis i Dagsnytt om morgenen at han på dette stoffområdet kan sies å tjene som uoffisiell leverandør til norske media generelt.

■ Disse tre har nå i selve sin journalistiske arbeidsmåte fått en kritikk som nødvendigvis krever et tilsvarende svar i substans, ikke bare politisk fordømmelse av typen «hvitvask» og tilsvarende mistenkeliggjøring, som Sjøe har svart med hittil. Punkt for punkt må de fram med kildene, eller med bekreftelser, om de skal gjenvinne troverdigheten.

Jeg sier dette i full anerkjennelse av det politiske moment de trakk fram i sin bok: avsløringen av seksjonssjef Trond Johansens dobbeltrolle som ledende hysj-embetsmann og aktør i Arbeiderpartiets interne maktspill. Dette er en dobbeltrolle som også Nygaard Haug-utvalget finner klart uheldig, og som utredningen fra Dag Berggrav tidligere har sagt kraftig fra om. Her har journalistenes arbeid fått prisverdige konsekvenser.

■ Men når det gjelder selve materien, E-tjenestens virksomhet og omfang, står deres arbeid nå konfrontert med en alternativ fremstilling og forklaring som de ikke bør la ubesvart, fordi den slett ikke kan avveies som blott og bart bestillingsverk fra etablissementet.

Jo, det er flere oppgaver å gjøre i norsk journalistikk.